

تنها سه فیلم سهم سینمای ایران از بزرگترین تراژدی تاریخ شیعه

با وجود گذشت بیش از سه دهه از عمر سینمای ایران در انقلاب اسلامی ولی تنها سه فیلم بلند سینمایی؛ «سفیر» به کارگردانی فریبرز صالح، «روز واقعه» به کارگردانی شهرام اسدی و «رستاخیز» به کارگردانی احمد رضا درویش در این باره ساخته شده است.

با وجود گذشت بیش از سه دهه از عمر سینمای ایران در انقلاب اسلامی ولی تنها سه فیلم بلند سینمایی؛ «سفیر» به کارگردانی فریبرز صالح، «روز واقعه» به کارگردانی شهرام اسدی و «رستاخیز» به کارگردانی احمد رضا درویش در این باره ساخته شده است. **خبرگزاری مهر- گروه هنر: سینما یا هنر هفتم یکی از تاثیرگذارترین رسانه ها در دنیای امروز است و هم عرصه سیاست و هم مذهب به ویژه در عرصه های جهانی از این قدرت برای رسیدن به اهداف خود استفاده می کنند. در دنیای مسیحیت فیلم های بسیاری با حضور سرشناس ترین کارگردانان هالیوود جلوی دوربین رفته و توانسته موفقیت های بسیاری را به همراه بیاورد به عنوان مثال فیلم سینمایی «مصابب مسیح» به کارگردانی مل گیسون که توانست مخاطبان بسیاری را جذب کند و نه تنها جامعه مسیحیت بلکه ادیان دیگر را تحت تاثیر خود قرار دهد.**

البته دنیای اسلام نیز یک فیلم سینمایی ماندگار در عرصه بین المللی دارد و آن هم فیلم سینمایی «محمد رسول الله» است که به کارگردانی مصطفی عقاد و با حضور برجسته ترین بازیگران و عوامل هالیوود جلوی دوربین رفت و توانست ماندگار شود. در این فیلم سینمایی بازیگرانی چون آنتونی کوئین، ریچارد جانسون، ایرنه پاپاس و ... حضور داشتند. یکی از مهمترین و بزرگ ترین تراژدی های دنیای شیعه واقعه کربلا است، واقعه ای که همیشه در قلب و جان مسلمانان باقی مانده و می ماند. واقعه عاشورا نه تنها برای مسلمانان شیعه بلکه برای ادیان دیگر نیز مورد توجه بوده و بسیاری از مسیحیان ایرانی در ایام عزاداری سالار شهیدان حضور فعالی دارند. اما سهم سهم سینمای ایران از انتقال پیام واقعه عاشورا به جهانیان چه بوده است؟

درست است که بسیاری از فیلم هایی که تا امروز در سینمای ایران ساخته شده به گونه ای واقعه عاشورا و تاثیر آن را در جامعه امروزی و بین مردم جامعه به تصویر کشیده است و البته که هر سال فیلم های تلویزیونی با مضمون عاشورا در رسانه ملی تولید می شود. اما آن چه که مهم است، این که فیلم های سینمایی که مستقیم به واقعه عظیم عاشورا بپردازند در تاریخ سینمای ایران کم تولید شده است، آنقدر کم که می توان گفت سینمای ایران هیچ تولیدی در اندازه های جهانی با موضوع واقعه عاشورا ندارد. بعد از گذشت بیش از سه دهه از انقلاب اسلامی و پا گرفتن سینمایی متفاوت و انقلابی در ایران تنها 3 فیلم سینمایی با موضوع عاشورا ساخته شده است که در واقع می توان گفت، هر 10 سال یک بار یک فیلم سینمایی با موضوع واقعه کربلا جلوی دوربین رفته است.

3 فیلم سینمایی سینمای ایران با موضوع بررسی مستقیم واقعه عاشورا شامل «سفیر» به کارگردانی فریبرز صالح، «روز واقعه» به کارگردانی شهرام اسدی و «رستاخیز» به کارگردانی احمد رضا درویش است که از این میان فیلم سینمایی «رستاخیز» بنا به دلایلی تا امروز در سینماهای کشور اکران نشده است. به هر حال با تمام کمی و کاستی های سینمای ایران تنها 3 فیلم سینمایی ره آورد این 30 سال برای عاشورا بوده است که در این گزارش نگاهی گذرا به این 3 فیلم داریم.

«سفیر»

فریبرز صالح فیلمنامه فیلم سینمایی «سفیر» را با همکاری کیهان رهگذر نوشت و آن را در سال 1361 جلوی دوربین برد. در واقع این فیلم سینمایی را می توان اولین فیلم با موضوع عاشورا در تاریخ سینمای ایران دانست. در خلاصه داستان «سفیر» آمده است: قیس ابن مسهر، نماینده امام، با نامه ای برای سلیمان خزاعی به طرف کوفه می رود. در راه به دست راهداران ابن زیاد، والی کوفه، دستگیر و به زندان می رود، قیس پیش از دستگیری نامه را از بین می برد و در زندان زندانیان را بر ضد زندانبان ها می شوراند و ...

در این فیلم سینمایی بازیگرانی چون فرامرز قریبیان، عزت الله مقبلی، جلال پیشواییان، کاظم افرندینا و کیومرث طبعی حضور داشتند. موسیقی این فیلم سینمایی توسط کامبیز روشن روان نوشته شده است.

فریبرز صالح در یکی از گفتگوهای خود درباره فیلم سینمایی «سفیر» گفته بود: ساخت این فیلم سینمایی تیری در تاریکی نبود، بلکه پدیده ای روشن بود که در یک برهه خاص به زایش رسیده بود و لازم، ضروری و بجا بود که محصولی مثبت و معنوی داشته باشد.

وی بر این باور است که برای ساخت و پرداخت فیلمی از این دست نباید به جستجوی يك انگیزه مشخص بود. از آنجا که هنر و به ویژه هنر هفتم دقیقا فراقنی «پرسپکتیو روان» فیلمساز است و روان يك انسان هنرمند، دارای ابعاد گوناگون است، در نتیجه انگیزه ها نیز متعدد می شوند، اما در میان این همه علل، بی شك دلایلی محوری وجود دارند که یکی از آنان مسلما شناخت و تحلیل مشخصی بود که من در مقام کارگردان و فیلمنامه نویس در آن برهه از جامعه خود داشته ام.

«روز واقعه»

درست 12 سال بعد از فیلم سینمایی «سفیر» به کارگردانی فریبرز صالح، فیلم سینمایی «روز واقعه» به کارگردانی شهرام اسدی

در سال 1373 ساخته شد. تهیه کنندگی این فیلم را مرتضی شایسته برعهده داشت و بهرام بیضایی فیلمنامه این فیلم را برعهده داشت. این فیلم سینمایی توانست از سیزدهمین جشنواره فیلم فجر سیمرغ بلورین بهترین فیلم را دریافت کند.

این فیلم داستان عبدالله جوانی مسیحی است که تازه به اسلام روی آورده و دل در گرو عشق راحله دختر زید دارد. وی در جریان عروسی با راحله ندایی می شنود که او را به یاری فرامی خواند. عبدالله بیابان به بیابان، واحه به واحه به سمت کربلا می تازد و هنگام عصر عاشورا به کربلا می رسد و در آن زمان «حقیقت» را بر سر نیزه می بیند.

در این فیلم سینمایی بازیگرانی چون علیرضا شجاع نوری، عزت الله انتظامی، جمشید مشایخی، لادن مستوفی، محمد علی کشاورز، مهدی فتحی، سعید نیکپور، حسین پناهی، عنایت بخشی، سیامک اطلسی، حمیده خیرآبادی، ژاله علو، سروش خلیلی، فخرالدین صدیق شریف و ... بازی کرده اند.

همچنین مجید انتظامی موسیقی ماندگار این فیلم سینمایی را ساخته است. هر چند 20 سال از ساخت «روز واقعه» می گذرد، اما این فیلم سینمایی همچنان جزو محبوب ترین فیلم ها در عرصه فیلم های مذهبی با موضوع واقعه عاشورا است. این فیلم سینمایی با بودجه ای بالغ بر 68 میلیون تومان ساخته شد.

هرچند این فیلم سینمایی توانست با موفقیت های بسیاری در زمینه جذب مخاطب، موفق عمل کند، اما چنین تجربه ای نتوانست تهیه کنندگان و کارگردانان سینما را به سمت تولیدات مذهبی با موضوع عاشورا هدایت کند و درست 17 سال بعد فیلم سینمایی «رستاخیز» به کارگردانی احمدرضا درویش جلوی دروین رفت؛ فیلمی که می توان آن را یکی از پرحاشیه ترین فیلم های تاریخ سینمای ایران دانست.

«رستاخیز»

«رستاخیز» به کارگردانی احمدرضا درویش، فیلمی تاریخی-مذهبی است که می توان آن را محصول سال 1389 دانست. حضور این فیلم سینمایی در نهایت در سال 1392 و در سی و دومین دوره جشنواره فیلم فجر، هرچند با حواشی بسیاری همراه بود اما توانست نامزد دریافت سیمرغ بلورین در 11 بخش شود که در 8 بخش از جمله بهترین کارگردانی برنده سیمرغ بلورین شد.

هرچند 2 فیلم قبلی «سفیر» و «روز واقعه» واقعه عاشورا را و حواشی قبل و بعد از آن را بیشتر به تصویر می کشد، اما «رستاخیز» را می توان جزو فیلم هایی دانست که مستقیم به مسئله عاشورا پرداخته است و برای اولین بار در این فیلم سینمایی چهره برخی معصومین به تصویر کشیده شده اند.

این فیلم درباره واقعه عاشورا است که با همراهی بکیر فرزند حر ابن یزید ریاحی به قیام امام حسین (ع) و متن حوادث واقعه عاشورا می پردازد. این فیلم مقطع زمانی مرگ معاویه تا قیام امام سوم شیعیان را به تصویر می کشد. فیلمبرداری پروژه «روز رستاخیز» از 16 بهمن ماه سال 88 همزمان با اربعین حسینی در شهرستان بم آغاز شد و پس از پشت سرگذاشتن بیش از 250 جلسه فیلمبرداری در شهرهایی چون شهداد کرمان، اصفهان، شاهرود، رباط کریم و تهران 12 دی ماه 89 به پایان رسید.

در این فیلم سینمایی بازیگرانی چون پوریا پورسرخ، حسین پورشیاری، فرهاد قائمیان، بابک حمیدیان، بهادر زمانی، انوشیروان ارجمند، مهتاب کرامتی، شقایق فرهانی، لیلیا بلوکات، زهره حمیدی، آرش آصفی و ... ایفای نقش کرده اند.

در ابتدا قرار بود فیلم سینمایی «رستاخیز» با آغاز ماه محرم و صفر در سینماهای کشور اکران شود، اما با وجودی که چند روز از آغاز ماه محرم می گذرد، هرچند قرارداد پخش «رستاخیز» با حوزه هنری بسته شده است، اما هنوز درخواستی برای صدور پروانه نمایش این فیلم به شورای صنفی نمایش ارائه نشده است.

یکی از مسائل مهمی که در این فیلم وجود داشت و باعث ایجاد مشکلاتی برای «رستاخیز» شد، نمایش چهره معصومین در این اثر سینمایی است. به عنوان مثال در «رستاخیز» برخلاف دیگر فیلم های مذهبی که چهره معصومین به صورت نور آمده و یا اصلا نشان داده نمی شود، بیننده می تواند چهره شخصیت هایی چون حضرت ابوالفضل (ع)، حضرت علی اکبر (ع) و ... را ببیند. این مساله سبب شده تا تعدادی از مراجع تقلید و تعدادی از مداحان مطرح نسبت به این فیلم سینمایی اعتراض کنند.

به عنوان مثال آیت الله مکارم شیرازی در نامه ای خطاب به سازمان سینمایی مراتب انتقاد خود به اکران این فیلم سینمایی را بیان کرده است.

در متن این نامه آمده است: «ریاست محترم سازمان سینمایی کشور جناب مستطاب آقای ایوبی

با اهداء سلام و تحیت

عده قابل توجهی به دفتر ما شکایت کرده اند که چرا در فیلم «رستاخیز» چهره حضرت قمر بنی هاشم و جمعی دیگر از شهدای کربلا (علیهم السلام) به طور مشخص نشان داده شده و می دانیم این کار آثار نامطلوبی دارد و نیز به بعضی از وقایع تاریخی آن ایراد کرده اند. آیا بنا بر این است که سازمان سینمایی قداست مقدسات را بشکند و از خطوط قرمز بگذرد.»

آیت الله وحید خراسانی، آیت الله علوی گرگانی و آیت الله مقتدایی از دیگر مراجعی هستند که به «رستاخیز» انتقاد کردند.

همچنین عبدالرضا هلالی، حاج منصور ارضی و مجید بنی فاطمه از مداحان اهل بیت به این فیلم سینمایی و به اشتباهات تاریخی که در «رستاخیز» وجود دارد و همچنین نمایش چهره حضرت ابوالفضل (ع) اعتراض کردند. این اعتراض ها آنقدر جدی بود که مداحان برای اعلام نظر خود در مسجد ارک تجمع و سخنرانی نیز کردند. آنها حتی در صحبت هایشان به نوعی اتمام حجت نیز با کارگردان اثر داشتند.

البته حجت الله ایوبی رئیس سازمان سینمایی در مصاحبه های خود بارها اعلام کرده بود که نمایش فیلم «رستاخیز» بدون مشکل است. او در نشستی که با آیت الله مکارم شیرازی داشت درباره احمدرضا درویش گفت: کارگردان فیلم سینمایی

«رستاخیز» با قصد قربت و برای خدمت به ساحت مقدس اباعبدالله الحسین(ع) با همکاری دیگر متدینان ایران و شیعیان جهان حدود 10 سال از عمر خود را برای تولید این فیلم صرف کردند که قبل از این دولت کار ساخت این فیلم را به پایان رساندند. بی شک اشکالات و دغدغه های حضرتعالی و دیگر مراجع عظام تقلید، هنگام اکران این فیلم سینمایی در نظر گرفته می شود.

گزارش از نیوشا روزبان